

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke

Delavska in meščanska demokracija.

Meščansko časopisje nam prinaša vsak dan vse polno dokazov o svojem sovraštvu zoper rusko republiko ljudskih sovjetov. In vendar nas hoče ravno to meščansko časopisje prepričati, da je baš ono prepovedano z najpristnejšim demokratičnim duhom in da izvira njegova nezadovoljnost z boljševiki le iz globokega sovraštva do nasilja in do diktature. Tako nas uči meščansko časopisje. In mi ne bi imeli nič proti tendencam meščanstva, ako ne bi sililo teh svojih naukov tudi med delavstvo, ki sega prerado po meščanskem časopisju in se pusti prerado omamiti s frazami o demokraciji, pravici in enakopravnosti, ki označujejo sicer prav lepe ideje, ki pa postanejo brezpomembne, ako ni tu sile, ki bi jih uveljavila. Ravno sovraštvo, ki ga goji meščanstvo zoper boljševike, bi moralo biti dovolj jasen dokaz vsemu delavstvu, da nimā pričakovati od meščanstva ničesar, kaj še, da bi smelo pričakovati rešitve socialnega vprašanja v zmislu resnične politične in gospodarske enakopravnosti.

V sedanji kapitalistični družbi se počuti meščanstvo prav dobro. Ni čuda torej, da se brani proti vsem, ki bi hoteli nadomestiti to družbo z drugo, boljšo in pravično napram vsem. Zato je tudi naravno, da tolmači baš meščanstvo besedo o demokraciji popolnoma drugače kakor delavstvo. In sicer radi tega, ker ni mogoče, da bi izvajalo meščanstvo vse posledice demokracije. Ni sedaj prvič, da se hodi med ljudstvo v imenu demokracije. In ne bo prvič, ko se bo dokazalo vnovič, da se v nemajo marsikateri krogi za demokracijo le toliko časa, dokler morejo imeti od nje dobiček, dokler morejo priti potom nje do zaželjenih in stavljenih ciljev. Koj potem bo z demokracijo pri kraju in se bo zgodilo morda tudi to, da se bo še smešilo in preganjalo one, ki ne bodo hoteli pozabiti na lepe in idealne demokratične načrte. Ali nimamo že dovolj dokazov, ki nam šepetajo na uho, naj nikar ne verjamemo vsem, ki hodijo po svetu z demokratičnim navdušenjem in ga celo prodajajo kot izvirno in pristno blago. Ali nismo čuli državnike in princa in kralje in cesarje slaviti demokratična načela? In kaj se je zgodilo? Brest-Litovski mir (?) nam je podal dovolj jasn dokaz o tem, kako se je tolmačilo demokratična načela v onih visokih krogih. Ali nismo imeli premnogokrat žalostne prilike gledati, kako so celi narodi ali deli posameznih narodov odrekli svojim bratskim narodom, v imenu demokracije, vse tudi najelementarnejše pravice? Zakaj tako? Pač samo zato, ker niso imeli dotičniki nobenega interesa pri tem, da bi delali kakor so govorili, da bi iz-

vajali posledice demokratičnih nazorov tudi tedaj, kadar bi jim to prineslo škodo. Ruska revolucija je zanesla povsod, zlasti med zatirane, veliko navdušenje za demokratična načela. Boljševiki so podali svetu zgled, kako je treba ta načela spoštovati in jih uveljavljati ne, seveda, napram krogom, ki so hoteli revolucijo udušiti, marveč napram narodom in razredom, ki imajo vso naravno pravico zahtevati, da smejo odločevati sami o svoji usodi. Brest-Litovski mir je podal delavstvu celega sveta poduk, da se mora pripraviti in se organizirati v močno proletarsko armado, ako hoče, da bodo njegova demokratična načela spoštovani in se po njih ravnali vsi, torej tudi oni protiljudski in protidelavski krogi, ki stoje še danes, morda celo v imenu demokratičnih načel, na stališču, da je delavstvo le stroj, ki pač sme zahtevati boljše izkoriščevalne pogoje, nikakor pa, da bi mu priznali pravico do boja za popolno odpravo vsakršnega izkoriščanja in vseh pogojev nemoralnega in ponižujočega modernega suženjstva.

Skrajni čas je tedaj, da se zave delavstvo rezke resnice, da so njegova načela o demokraciji precej drugačna od demokratičnih načel meščanstva. Delavske koristi, ki so povsod nasprotne meščanskim interesom, zamorejo biti zavarovane le potom delavstva in samo delavstvo ima interes, da izvaja do skrajnosti vse posledice svojih demokratičnih načel. Vse to bo pa delavstvo izvršilo le tedaj, ako se ne bo puščalo mamiti od sirenskih glasov meščanskega časopisja, marveč, ako se bo pridružilo vse do zadnjega svoji proletarski armadi, da si izvojuje potom nje resnično človeško življenje, vredno človeka-delavca, ki edini ima poleg kmeta pravico trditi, da nosi na svojih ramah svet in vse kar je na njem lepega.

Zato pozivljamo sodruge, da izvrše vsi do zadnjega svojo dolžnost s tem, da spravijo v naše organizacije vse, kar spada med delavstvo, kar spada v našo socialno demokratično stranko.

Zborovanje graškega delavstva.

Zadnji torek je priredilo nemško socialno demokratično delavstvo v Gradcu shod, ki se ga je udeležilo ogromno število delavstva. Na zborovanju so govorili o perečih dnevnih vprašanjih. V ogorčenih in burnih medklicih so zahtevali zborovalci čimprejšnji konec moritve in kazali na strašno gorje, ki jim ga je povzročila vojna. Sodrug Resel je govoril na to o nemških nacionalnih strankah, ki so se izrekle v graškem občinskem svetu proti parlamentu, kar je vzbudilo pri zborujočemu delav-

stvom vihar ogorčenja in protesta. Govorniki so zahtevali, da se takoj otvori parlament in uvede ustavnost. Kdor pozna le malo dušo ljudstva, je iz torkovega zborovanja spoznal, da delavstvo ne protestira ogorčeno le na shodih, ampak da zamore udejeviti svoj protest in svojo voljo tudi na drugem mestu. Spoznal je, da pomirjevalni govori nimajo več mesta pri ljudstvu. Po štirih letih strašne vojne se zdi prebivalstvu nevzdržno, da se mislijo v Avstriji z ustavnim življenjem igrati. Tako igranje smatra ljudstvo za sramotenje nepojmljivega ljudskega gorja in ne bo dovolilo več, da bi sodelovali v državnem vodstvu klike in nemško nacionalne stranke brez delavstva. Sprejeta je bila naslednja **resolucija**:

Dne 24. junija 1918 v julijskih dvorinah zbrano graško delavstvo dviga najodločnejši protest proti nacionalistični politiki, ki ne sloni na demokratični podlagi in ki ima za cilj zatiranje drugih narodov. Prav posebno obsoja tudi ono nacionalistično politiko, ki dela za nadaljevanje vojne. Obžaluje, da sodelujejo pri taki politiki delavci, ki se imenujejo socialistični in služijo s tem imperializmu.

Zborovalci najodločneje protestirajo kot nemški delavci proti politiki, ki jo uganjajo po zadnjem Czerninovem govoru nemško-nacionalne stranke in odločno zanikajo, da je njih politika volja celega nemškega naroda. Organizirano nemško delavstvo noče imeti s politiko, ki omejuje pravice drugih narodov nobenega stika. Nikdar ne bo privolila politiki, ki upa svojo rešitev od absolutizma. Zato obsoja na takozvanih »volkstägeln« storjene sklepe, ki merijo na izločitev parlamenta in jih smatra za škodljive ljudstvu.

Zborovalci ne zahtevajo le takojšnje sklicanje parlamenta, ampak tudi čimprejšnjo demokratizacijo vseh javnih zastopstev, da bo mogla priti ljudska volja povsod do izraza.

Zborovalci izjavljajo, da pričajo vojna, posebno pa prehranjevalne razmere in sedanja prehranjevalna kriza zadostno, da se javne uprave, v državi kakor tudi v deželah in občinah, ne sme pripustiti edinole niti privilegiranim razredom, niti birokraciji.

Zato obsojajo zborovalci tudi sklep večine graškega občinskega sveta proti sklicanju parlamenta.

Končno zahtevajo zborovalci še enkrat, da se takoj skliče parlament. Ako vlada ne najde večine v tej najbolj demokratični skupščini narodov države, se mora umakniti vlada, ne pa ljudsko zastopstvo.

Nasproti vsem nacionalističnim vojnim hujskarijam izjavlja delavstvo, da je njegovo stališče: mir, svoboda in kruh!

LISTEK.

Nove slovenske knjige.

Vojna ovira ves napredek. Tudi slovenska književnost trpi pod pritiskom razmer, ki jih je ustvarila strašna morija med narodi. Prvi udarec je bil po »Slovenski Matici«, ki je do početka vojne redno izdajala vsako leto lepo število knjig. Nesrečni-srečni »Gospodin Franjo« je bil naenkrat zaplenjen in z njim so hoteli zapečatiti tudi usodo naše takorekoč prve književne družbe... No, razmere so se sčasoma izpremenile; »Slovenska Matica« je zopet dobila pravico do življenja. Kot prvi znak svojega obnovenja je izdala dve knjigi, ki sta bili že določeni, da izideta leta 1914. Zanimivo je, da sta avtorja obeh več ali manj »naša«, to se pravi, delavstvu blizu stoječa literata: **Etbil Kristan** in **Zofka Kveder-De-metrovličeva**.

Etbil Kristan je popisal pred več leti življenje človeka, ki ga je poimenoval »Pertinčarjevo pomlajenje«. Pertinčarja vodi usoda po pestrih stezah. Mož je učen, priden, delaven, ali usoda ga preganja. Meče ga kot kroglo semtertja. E. Kristan piše lepo in zanimivo. Čitatelj je vedno bolj radoveden, kaj bo in kako bo. — Knjiga je bila napisana, kakor rečeno pred vojno...

Zofka Kveder-Jelovškova je tudi pred vojno že spisala roman »Njeno življenje«, roman dekleta, ki se omoži

s človekom, ki je pijanec in konča svoje življenje v ječi. Njegov in njen sin, ki ga ljubi nad vse, ker ji je edino ostal od več otrok, pade prav tako v močvirje in se izgubi. Zofka Kvedrova opisuje zelo živahno; čitatelje popolnoma zainteresira za usodo nastopajočih oseb v povesti.

E. Kristan in Zofka Kvedrova imata nekaj skupnega v teh dveh knjigah: oba verujeta v fatum, češ, tako je, in ni mogoče, da bi človek kljuboval kleti usodi, ki je pisana za človeka. Zdi se mi, da je to napačno... —

Radovedni smo na izdanja »Slovenske Matice« za tekoče leto.

Druge založbe so tudi bolj malo delovale. Vojna je tudi te zadrževala pri delu. »Omladina« (J. Zorman) je izdala v zadnjem času trije knjig, in sicer od **Milana Puglja** »Zakonce« — čedno zbirko novelic in črtic — od **Alojzija Gradnika** pesni pod imenom »Padajoče zvezde«, ki so prav zanimiv pojav v našem pesništvu, ter od **Frana Albrehta** pesni »Mysteria Dolorosa«.

»Tiskovna zadruga«, ki se je v vojni ustanovila, da izdaja »Ljubljanski Zvon«, je založila Milčinskega pravljice za mladino pod naslovom »Tolovaj Mataj«, ki jih je ilustriral slikar Ivan Vavpotič. Milčinski je spreten pripovedovalec. Naša revna književnost za mladino je s tem delcem precej pridobila. — Tudi druga založba, ki je produkt vojne in vsled nje nastalih razmer, namreč »Nova Založba«, — ki jo je ustanovila Krekova skupina, predno je še slutila, da ji pade v naročje kot zrelo ja-

bolko takorekoč vsa »Slovenska Ljudska Stranka« z vsemi institucijami in da takratni vsemogoči gospodje dr. Šušteršič, Lampe in Pegan izginejo raz površje. — je izdala lepo knjižico za mladino. Levstikovega »Martina Krpana« so ponatisnili. Nadarjeni slikar Henrik Smreka pa je napravil potrebne ilustracije. »Martin Krpan« je res prava knjiga za našo dečo!

Tudi drugi dve knjigi, ki sta izšli iz te založbe, sta zanimivi. »Podobe iz sanj« je spisal Ivan Cankar. Vzbu-jale so že pozornost, ko so izhajale v »Dom in Svetu«. Ko smo jih dobili zbrane po vrsti v posebni knjigi, smo bili veseli Ivana Cankarja. — »Vzori in boji« se imenuje druga knjiga »Nove Založbe«. Obsega 410 strani, spisal jo je profesor Jože Debevec v obliki pismen, in kakor pravi »po prijateljevih pismih«. Opisano je življenje študenta od vstopa v prvo latinsko do mature. Vse naj-dete v nji, vse ono namreč, kar doleti študenta v dolgih osmih letih. Ko so izhajali »Vzori in boji« svoj čas v »Dom in Svetu«, so pridobili nabroj čitateljev zase. Se-veda je knjiga tendenčna, izrasla je v dobi, ko se je ustvarjala sedanja katoliška inteligenca na Slovenskem.

V Trstu sta izšli dve knjigi. V založbi I. Štoka je izdal »Dom in Svetov« pesnik **Joža Lovrenčič** svoje pesmi »Deveta dežela«. Lovrenčič je krepak pojav v slovenski poeziji, le zdi se, da hoče preko vseh zakonov pesništva in da dela prehitro. Več izbire bi mu silno koristilo! — V založbi Z. Katnika v Trstu pa je izšla knjižica »Razvaline«, ki jo je spisal Josip Ribičič.

svoje razgovore z voditelji strank. Konferiral je danes z zastopniki Čehov, Jugoslovancev, socialnih demokratov in Ukrajincev ter je o uspehu poročal cesarju. Parlamentarci, ki poznajo mnenje merodajnih faktorjev, zatrjujejo, da je vprašanje kratke parlamentarne sesije zopet v ospredju.

Delavci se vračajo na delo.

Budimpešta, 27. junija. Delavsko gibanje v Budimpešti in po celi Ogrski ponehava. Trajalo je teden dni ter je imelo za posledico splošno stavko. Po dolgotrajnih razgovorih so delavci danes izjavili, da gredo zopet na delo. V tiskarnah, v katerih se tiskajo časopisi, se je z delom že danes popoldne pričelo.

Magnatska zbornica.

Budimpešta, 27. junija. Ministrski predsednik dr. Wekerle je prebral kraljevi reskript, po katerem se imenuje tajni svetnik baron Julij Wlassicz predsednikom magnatske zbornice. Nato je razpravljala zbornica o proračunskem provizoriju. Pri tem se je več poslancev spominjalo najnovejše poglobitve zveze z Nemčijo in se toplo zavzemalo zanjo.

Bivši car umorjen?

Berlin, 27. junija. Dvorni urad v Darmstadtu je prejel od Čičerina podpisano brzojavko iz Moskve, da je bivši car umorjen v bližini Perma. — Petrograška »Pravda« pa izjavlja, da je vest glede umora bivšega carja neutemeljena.

Anglija in Nemčija.

London, 27. junija. »Daily Mail« piše: Državnemu tajniku dr. v. Kühlmannu lahko odkrito povemo, če Nemci ne morejo končati vojne z vojaškimi sredstvi, da jo aliranci morejo in hočejo. Navzočnost 900.000 Amerikancev na Francoskem in zmaga generala Díaz so dokaz, da imajo zato moč. Nemci imajo odprto le eno pot: Vrniti se v svojo deželo, plačati storjeno škodo in povedati jamstva, ki jih hočejo dati, da bodo obvarovali svet pred obnovitvijo svojih zločinov. Kajti besede današnjih obvladovalcev Nemčije ne moremo imeti, kakor pravi Wilson, za jamstvo bodočega miru.

Angleška vlada preklicala svojo obljubo.

London, 27. junija. Odgovarjajoč na neko interpelacijo je lord Cecil v poslanski zbornici izjavil v imenu vlade, da se je preklicalo dovoljenje, da bi smel Troelstra povodom delavske konference obiskati Anglijo. Vlada pravi, da bi ne bilo v javnem interesu, če bi Troelstra v sedanjem trenutku prišel v stik z angleškimi delavci.

Angleški delavci zahtevajo zmago.

Rotterdam, 27. junija. Včeraj se je vršila konferenca angleške delavske stranke pod predsedstvom Balfourjevim. Navzoč je bil tudi Kerenski, ki je izjavil, da je ruski narod pripravljen pričeti zopet vojno.

London, 26. junija. V otvoritvenem govoru letne skupščine delavske stranke je dejal predsednik Purdy, da morajo igrati delavci pri socialnem pokretu prav posebno vlogo, toda, da se ustvarijo boljši socialni življenjski pogoji po vojni, je treba zmage. Mirovni pogoji, ki so jih naprtili Rusiji in Rumuniji, so vrgli na mirovne pogoje, ki jih nameravajo vsiliti tudi nam, v slučaju, da bi zmagali, dovolj jasno luč. Strokovne zveze in delavska gibanja hočejo le končno veljavni mir.

Angleški načrti.

Stokholm, 27. junija. Kakor se iz Rusije poroča, je sklenila Anglija posredovati z oboroženo silo. Organ ruske vlade »Izvestija« razpravlja o angleških načrtih, ki hočejo Rusijo vnovič zvoditi v svetovno vojno, in pravi: Tudi če prično Angleži v zvezi z Japonci vojno proti Nemčiji na ruskih tleh, naj Rusija ne tvori podlage za novo bojišče.

Holandska ne sprejme več ujetnikov.

Curich, 27. junija. Holandska je poslala nemški in angleški vladi obvestilo, da vsled sedanjih prehranjevalnih težkoč ni več v stanu sprejemati nadaljne internirane ujetnike.

Osemurni delavnik na Norveškem.

Kristijanija, 27. junija. Državni svet je sklenil predložiti vladi zakonsko osnovo in jo pooblastiti, da zniža delovni čas v industrijskih obratih, kolikor to dopuščajo razmere, na osemindeset ur na teden.

Masaryk pri Wilsonu.

Bern, 27. junija. Glasom poročil iz Washingtona je sprejel ameriški predsednik Wilson profesorja Masaryka v avdienci.

Ameriško brodovje.

Washington, 27. junija. Ob priliki narodnega slavlja dne 4. julija bo izpustila ameriška mornarica v morje 37 jeklenih in 52 lesenih ladij, skupaj 439.000 ton.

Amerikanci hočejo preko Rena.

Washington, 27. junija. Komisija za vojno posojilo je v reprezentančni zbornici sprejela zakon, ki zahteva posojilo 5435 milijonov dolarjev.

Amsterdam, 27. junija. Glasom poročila »Morning Post« iz Washingtona je izjavil posl. Borland glede novega zakona, da pripravlja Amerika veliko akcijo, ki bo omogočila, da prekorači ameriška vojska Ren; zato je potrebno, da se Amerika oviram primerno oboroži in pripravi.

Aprovizacija.

Vprašalne pole za petrolej se več ne sprejemajo. Obrtniki, zavodi, uradi, podjetja itd., ki niso do 25. jun. vložili v mestni posvetovalnici izpolnjene vprašalne pole za petrolej, so do 31. avg. izključeni od prejema petroleja. Radi pomanjkanja petroleja se novih vprašalnih pol do 31. avgusta sploh več ne sprejema.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev v Ljubljani, r. z. z. o. z. vrši svoj redni občni zbor dne 7. julija 1918 ob 9. dopoldne. Natančnejše v pondeljek.

Razno.

* Izveden župnik. V švicarski gorski občini Gausingen so pokopali nedavno tamošnjega župnika F. Käpplja. Švicarski listi pravijo o njem, da sicer ni bil nadavjen pridigar, ampak da je bil izurjen kovač, ključavničar, dober lekarnar, zverinozdravnik, mehanik in krojač. V teh strokah je delal za celo občino.

* Tudi brivci so prišli na vrsto. Medeni izobeski (skledice) pred brivskimi lokali, ta takorekoč mednarodni simbol brivcev od najstarejših časov so bili tudi zrekrvirani za vojne potrebe. Kam bomo pa še prišli?

Odgovori uredništva: Franc Mrzl. — Berite »Razprave X. rednega zbora«. Dobe se v naši upravi. — Feldpost No. 7. — 1. »Komunistični manifest« dobite v naši upravi. Stane 40 vin.; 2. Ne. 3. Jugoslovanska demokratska stranka je meščanska stranka; nima z nami nič skupnega. Snovatelji so prejšnji »narodno-napredni« ljudje. — A. R. Kranj. »Delavec« je tednik, ki ga izdaja naša stranka za strokovne organizacije izvzemši železničarje, ki imajo svoj list »Železničarja«. — Knjižice o socializmu dobite v naši upravi.

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Srbenje
Garje
Lišaj
Hraste

Najzanesljivejše sredstvo proti temu je

PARATOL

domače mazilo,

Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno. Velik lonček K 5; rodbinski lonček K 9. PARATOL-PRAŠEK varuje občutljivo kožo. Škatlja stane K 3.

Oboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri

Paratol delavnice lekarnarja **Ulmer**,
BUDAPEŠTA VII-11., ROZSA UTCA 21.

- GORICA - F. Batjel - LJUBLJANA -
Stolna ulica 2-4 Stari trg št. 28.

Trgovina in mehanična delavnica.

Moška in ženska dvokolesa

Se s staro prevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke. Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

KINO CENTRAL

v deželnem gledališču

Sobota 29. jun. na praznik ob pol 11. dop., ob 3. in pol 5. pop., v nedeljo 30. jun. ob pol 11. dop. in 3. pop., v ponedeljek 1. julija ob 4. popoldne: V soboto 29. jun. na praznik ob 6., pol 8. in 9. zvečer, v nedeljo 30. jun. ob pol 5., 6., pol 8. in 9. zvečer, v ponedeljek ob pol 6., 7. in 9. z.

VELIKE DRUŽINSKE PREDSTAVE.

Trnjulčica.

Najlepši film sezije. Film za velike i male.

V glavnih vlogah

Mabel Kaul - Harry Liedtke.

Tudi za mladino.

Njegova hrabra soproga.

Krasen igrokaz s predigro in štirimi dejanji.

Uprizorila Henrik baron Korff in Ernst Marischka.

V glavni vlogi igralka dunajskega dvor. gledališča

MARIJA MAYEN.

Predstave v soboto 29. junija ob 6., v nedeljo ob pol 5.,

6. in v ponedeljek ob pol 6., 7. so tudi mladini pri-

stopne, ostale predstave niso za mladino.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani

obrestuje branilne vloge po čistih

Rezervni zaklad nad K 1.000.000.

4 1/4 0/0

brez odbitka rentnega davka.

— Ustanovljena l. 1881. —